

מראי מקומות - סוכה

נא:

שהוא רק לשעתה, א"כ לכאו' אי"ז נחשב בנין כלל, דהא אסור להשאירו שם בקביעות, וא"כ עומד לסתור הוא, ואם הוא עומד לסתור אינו בנין, וא"כ מהי קו' הגמ' מהא דהכל בכתב מיד ה', הא אי"ז חלק מהבנין כלל. ות"י ע"פ מש"כ הראב"ד בבית הבחירה (א, ט) דלא אסרה תורה כל עץ אלא אצל מזבח ה', והיא עזרת כהנים (המשנה למלך מגיה "ישראל") אבל בעזרת נשים ובהר הבית מותר. וא"כ, באמת אינו עומד ליסתור, דהא אין איסור שיהי' שם (וכנראה דס"ל דמה דמכוונים לסותרו לא סגי), וא"כ שפיר חלק מהבנין הוא, ושפיר הק' הגמ' מהכל בכתב מיד ה'. עוד כ' לתרץ דכיון דלדבר מצוה עשו הגזוזטראות, ממילא המצוה מחשיבו כקבע, ולכן שפיר הק' הגמ' מהפסוק.

אגב, לכאו' יוצא לנו מכל זה דס"ל להראב"ד דגם הזיזין היו שם רק לזמן, וכמו שכ' הדובב מישרים, דאם היו שם בקביעות, כמש"כ רש"י, א"כ מה ת"י הראב"ד, עדיין יש להק' מהזיזין, אע"כ דגם הם היו לשעה [ויש שרצולומר דהזיזין לא ה"י שלעץ, ע'אמה"ת]. ועדיין צ"ע, דאיכא סתירה בדברי הראב"ד, דבהל' ע"ז כ' דההיתר הוא משום דהיו לשעה, ובהל' בית הבחירה משום דהיו בעזרת נשים. (ואולי י"ל דודאי עיקר טעם ההיתר הוא משום דבעזרת נשים הוא, וא"כ אין האיסור של לא תטע כל עץ מתחיל כלל, אבל עכ"ז ה"י ק' להראב"ד, איך כ' הרמב"ם בסתימות דכל האכסדראות והסככות היוצאות מן הכתלים שהיו במקדש של אבן היו, הרי סכ"ס ה"י דברים במקדש שהיו של עץ [אף דאין בהם איסור], ולכן ת"י דבאמת הרמב"ם ה"י יכול לכתוב זה, דהעץ שהי' שם ה"י רק לשעתה, וא"כ שפיר סתם הרמב"ם. ומשמע קצת דכן ה"י השגת הראב"ד, שהרי כ' השגתו על דברי הרמב"ם "כל האכסדראות וכו'", ולא כ' אהא דכ' הרמב"ם בתחלת דבריו, "ואסור לעשות אכסדראות של עץ", אלא משמע כמש"כ.)

ה. בראשונה היו נשים מבפנים... והיו באין לידי קלות ראש, וכו' התקינו... ועדיין היו באין לידי קלות ראש

ע' הפסקי רי"ד, שהי' לו גירסא להיפוך, דמעיקרא היו האנשים מבפנים והנשים מבחוץ, וכו', וביאר דמעיקרא ה"י הקלות ראש שהיו האנשים נכנסין ויוצאין על הנשים. ומשהתקינו שיהיו אנשים מבחוץ והנשים מבפנים, מ"מ ה"י קלות ראש, שהיו מסתכלין אלו באלו וקורצין בעיניהן.

ו. קרא אשכחו ודרוש, וכו'

ע' באגרות משה (או"ח, א, לט) שכ' להוכיח מכאן דדין מחיצה בין אנשים ונשים הוא דין דאורייתא, דהא איך היו יכולין לעשות דבר כנגד מה דכתיב הכל בכתב מיד ה', אם אינו משום שהוא דין דאורייתא. וע"ש שכ' דלכאו' מגמרן מבואר דאין הדין מחיצה משום הסתכלות, דהא גם מתחלה ידעו שהי' שייך הסתכלות, ומ"מ לא תקנו מחיצות, וע"כ משום שאין הדין מחיצה משום הסתכלות, אלא משום חשש קלות ראש, וע"כ א"צ לעשות המחיצה באופן שאינם יכולים לראות אלו את אלו, אלא באופן שאינם יכולים להתערב ולהקל ראש אלו עם אלו, ולזה סגי במחיצה גבוהה עד אחר הכתפים, שהוא י"ח טפחים. וע' בשו"ת דברי יואל (או"ח י) שהאריך לחלוק על ר' משה בזה, ולומר דודאי הדין מחיצה הוא משום הסתכלות, וכמש"כ הפיה"מ להרמב"ם "ומקום הנשים למעלה ממקום האנשים כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים", וע' מש"כ האג"מ לדחות לשון הרמב"ם, דכוונתו להסתכלות המביאה לידי קלות ראש, ע"ש שהעיר שלא הובא שהיו צריכים להיות מחיצות על הגזוזטראות כדי שלא יהיו האנשים יכולים לראות את הנשים, אלא רק גזוזטראות שהנשים יהיו מובדלים מהאנשים.

א. על ט"ו מעלות... כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים יש לעי', למה נקט כאן דהט"ו מעלות היו כנגד הט"ו שיר המעלות. כ' המהרש"א דמה שעשו זה בשמחת בית השואבה, היינו ע"פ הא דאי' לקמן, דוד המלך אמר הט"ו שיר המעלות כשהעלה התהום ט"ו אלף גרמידי, והשתא, בניסוך, כשאנו מתפללין שיתברכו מי התהום, ראוי להזכיר מעינין זה.

ב. זבימה של עץ באמצעותה

ע' בשו"ת חת"ס (או"ח כ"ח), שכ' להוכיח מכאן דדהבימה צריכה להיות באמצע בהכ"נ, וכ' דמכאן מבואר ג"כ שאין הטעם משום שיהיו יכולים כולם לשמוע (וכמש"כ הכסף משנה), דהא בלא"ה לא היו יכולין לשמוע, אע"כ טעם אחר הוא, וביאר שהוא משום שצריך להיות דומה למזבח הקטורת, שהי' באמצע ההיכל, ע"ש עוד בזה.

ג. משום דעברי אהאי קרא לא תוסיפון וכו'

רבים תמהו על מה שרבים מישראל, ובתוכם הרמב"ם, גרו במצרים. וע' ריטב"א ביומא (לח). דכ' ג' מהלכים בזה. א', דאותן עיירות כבר נתבלבלו ונחרבו, ואלו עיירות אחרות הן שנתיישבו אח"כ. ב', הביא מהיראים שלא אסר הכתוב אלא ללכת בדרך ההיא שמארץ ישראל והמדבר למצרים, דזהו משמעות הכתוב לא תוסיפון לשוב בדרך הזה. ג', שאין האיסור אלא בזמן שישראל שרויין על אדמתם, אבל בזמן הזה, שנגזר עלינו להיות נדחים בכל קצוי הארץ, כל חו"ל אחד הוא. וע' בהגהות שם, שהביא מהסמ"ג (לאוין רכ"ז) שהק' לתי' א' מסוגיין, דמייירי לאחר שנתבלבלו ע"י סנחריב, ומ"מ מבואר בגמרן דעברו על האיסור [וכן הק' המיים חיים על הרמב"ם (מלכים ה, ח)]. וכן הק' הגבורת ארי (יומא לח). על תי' היראים, דהא אותן שנהרגו ודאי לא היו אותן שחזרו למצרים, אלא זרעם, וא"כ ע"כ אסור לגור שם בכל ענין. והרמב"ם (שם) כ' דמותר לחזור לסחורה ולפרקמטיא, ולכבוש ארצות אחרות, ורק להשתקע שם אסור. והוסיף הרדב"ז (שם) דמי שירד לסחורה, אפי' אם אח"כ החליט להשתקע שם, אינו עובר על הלאו, אבל איסור יש. וכ' עוד, דמה שהרמב"ם גר שם ה"י באונס ע"פ המלכות, וסיים דגם הוא נתיישב שם לזמן מרובה ללמוד תורה וללמדה (ולא ביאר אם ה"י התירו משום דזהו גופא נחשב שלא להשתקע מה דגר שם לזמן מרובה, או אם מתחלה ירד שלא להשתקע כלל, ואח"כ החליט לישב שם, דאינו אלא איסור, ות"ת דוחה זה, וצ"ע. עוד יש לע' לדבריו, מי שנולד שם, האם זה נחשב דירד להשתקע שם אם נשאר שם, או האם אין שייך לומר כן על מי שנולד שם, וא"כ, לכאו' ק' קו' הגבוה"א הנ"ל גם ת"י הרמב"ם). אולם ע' בשדי חמד (ח"ג, מערכת י' כלל מ"ו) שהאריך בענין זה, והביא מספר כפתור ופרח ששמע שהרמב"ם ה"י חותם עצמו "העובר בכל יום שלשה לאוין", וע"ש עוד שהביא מח' בין האחרונים אם להאמין זה שאומרים בשם ר' שמואל, מבני בניו של הרמב"ם שהי' חותם כן, או לא.

ד. והקיפוה גזוזטרא

כ' הרמב"ם (הל' ע"ז ו, י) דאסור לעשות אכסדראות של עץ במקדש, וכל האכסדראות והסככות היוצאות מן הכתלים שהיו במקדש של אבן היו ולא של עץ. וכ' הראב"ד, דבימה של עץ שהיו עושין למלך בשעת הקהל, וכן גזוזטראות שעשו לשמחת בית השואבה לשעתה היתה. וכוונתו לכאו' דבזה אין כאן איסור, שהרי של עץ היו. והק' הדובב מישרים (ח"א, נב, ג), דאם אי"ז איסור לעשותו של עץ משום